

GLASOVA panoramama

Vtisi s poti po Veliki Britaniji

ČUDNA LOGIKA

Ko sem pred šestimi leti prvič potoval v Veliko Britanijo, sem se od Pariza do Londona prvič vozil skupaj z mladim, simpatičnim walškim rudarjem. Kar brž so se zapletla v prijeten pomenek. Povedal mi je, da se vrača s počitnic, ki jih je preživel na kolesu križem po Franciji in me vprašal, kam sem namenjen. Dejal sem mu, da grem v London. »Škoda«, je odvrnil. Dvomljivo sem ga pogledal, zato mi je pojasnil: »Če si boste ogledali London, potem si ne domišljajte, da že poznate Anglijo!«

Na ta razgovor sem se spomnil, ko sem se letos avgusta vnovič srečal z Anglijo, tokrat s »pravo« Anglijo, z industrijskim mestom Oldham, 10 kilometrov severovzhodno od Manchestra. Spoznal sem, da sem doslej res slabo poznal ta otok. Londonski vtisi, pomešani z vsem tistim, kar sem o otoku prebral v časopisih in revijah, so mi ustvarili napačno predstavo o angleškem človeku, ki naj bi bil sam vase zaprt, odljuđen, zaverovan v svojo tradicijo. Tu, v Oldhamu, v tem delavskem naselju, sem spoznal, da kljub mnogim posebnostim angleškega načina življenja — od obveznega popoldanskega čaja do za kontinentalca nesmiselnega cricketa — vendarle preprosto človek živi v osnovi tako kot pri nas, s svojimi skrbmi in veseljem, zna biti ustrezljivo, prijazen in gostoljuben.

Zato morda ne bo odveč, če nekoliko podrobneje prelistam svojo popotno beležnico in seznanim naše bralce z nekaterimi značilnostmi druge poti po tej deželi.

smo mogli biti preveč vasiljivi. Videli smo, da tudi Angleži sami ne razumejo te čudne logike, ki je privedla do tega, da dobrih 15 let po končani vojski čete premaganca vadijo na ozemlju zmagovalca. Nekdo izmed naših spremljevalcev je samo trpko pripomnil, da se je Nemcem 19 let po prvem neuspelem poskusu, vendarle posrečilo priti tudi na otok.

Samo toliko! Več o tem res ni (Nadaljevanje na 2. strani)

Ostro zobovje krožne žage govori, da je mrz pred vrati

Filmarji so tri mesece iskali pravo vilo

Kranj na zmajevi sledi

V starih časih so bili ljudje najbolj radovedni, če je prišel v goste škof. Danes je to drugače. Ljudje so se začeli zanimati za povsem druge stvari. Najbolj »firbčni značaj« pridejo na svoj račun, ko pridejo filmarji. Takrat je treba zastražiti kraj, kjer so razvrščene filmske snemalne kamere, toda kljub temu še plezajo preko ograj in stegujejo vratove.

Pretekli teden se je mudila v Kranju filmska skupina »Jadrani filma«, ki v teh dneh snema v Sloveniji, s slovenskim režiserjem Ja-

nom Kavčičem, igrani film »Na zmajevi sledi«. To je akcijski film, ki obravnava hvaležno in dramatično tomo iz NOB. V njem igra glavno vlogo povratnik iz Italije Ivica Pajer, ki je s svojimi študijskimi knjigami preproščal kranjske radovedneže, da je še vedno študent, čeprav dela izlete po sedmih rimskih hribovih in je pogodbeno vezan z italijanskimi filmskimi hišami.

Snemalna ekipa se je utaborila okoli Savnikove vile. To vilo so filmarji izbrali za snemanje, ker po svojem zunanjem izgledu najbolj ustroza. Razen tega je pred vilo primeren vrt, kjer so posneli vse zunanje prizore. Takšno iskanje prostora je po podatkih, ki smo jih dobili, precej zamotano. Najprej so morali obletati vse vile v bližnji in daljni okolici, da so dobili ožji izbor. V tem izboru so se pozneje odločili za vilo, ki jim je po enmalni knjigi najbolj ustrezala. Vsa okolica Savnikove vile z gospodarskim poslopjem je imela pri tem prednost, tako da so že pred tremi meseci sklenili pogodbeni dogovor. Stolp za snemalne kamere so postavili v neposredni bližini vile — na Zontarjevem svetu.

Filmska ekipa je prišla v Kranj iz Tacna, kjer so pred tem snemali nekatere zunanje pomenke. Čeprav film obravnava dogodke na Hrvaškem med vojno, ga bodo v celoti posneli v Sloveniji. Nezanjane pomenke bodo v kratkem nadaljevali v ateljejih Triglav filma v Ljubljani. Filmarji so se v Kranju zadržali štiri dni in štiri noči. Snemali so ponoči in podnevi. Včasih so snemalne kamere tekle kar celo noč. Od Kranjčanov, razen statistik, ki so jih vzeli iz tekstilne šole in sosedove črne mačke, ni v tem filmu dobil nihče vloge. Domači maček je namreč pri poskusu snemanja popolnoma odpovedal. Prizor z mačkom, ki pobegne iz zastražene hiše od nemških vojakov, pa so morali na vsak način posneti. S sposojenim sosedovim

Nadaljevanje na 2. strani

Praden bi spregovoril o življenju angleškega človeka, naj napravim kratko zunanjepolitično ekskurzijo. Povod za ta zapisek sem dobil prvi dan našega obiska na otoku, ko smo obiskali severni Wales. Ustavili smo se v Caernavonu, malem obmorskem mestu, s slovitim srednjeveškim gradom, rojstnim krajem angleškega kralja Edvarda II., in s spomenikom waleškega rojaka an-

gleškega socialista-utopista Roberta Owensa.

Tod smo se mudili nekaj dni pred prihodom nemških čet v Veliko Britanijo. Ker je Castle Martin, kraj, kjer sedaj vadijo pripadniki nove nemške Wehrmacht, tudi v Walesu, ni čudno, da je stekla beseda o tem. Pravzaprav stekla ni, ker so bili naši gostitelji glede tega silno redkobesedni, mi pa tudi ni-

Za mojstre in vele mojstre, novinarje in sodelavce blejskega jubilejnega šahovskega veleturnirja je padla zastavica na šahovski urj šele v sredo, pozno ponoči (v prostorih Grand hotela Toplice). Zadnje ure so potekale precej sentimentalno, le zagrebšči mednarodni mojster, zadnji oziroma dvajseti na Bledu, je bil nenehno nasmejan in dobro razpoložen. Donner je iskal uteho v šampanjcu, s katerim je ves večer krožil od prijatelja do prijatelja, in v slovo nazdraviljal. Skoraj vsi so zbirali avto-

Razgovor z zadnjim

Sodniški zagovor

grame udeležencev nepozabne šahovske prireditve. Novinarji so imeli še zadnjo priložnost, da so oblegali zmagovalce in izvajali iz njih odgovore, ki bodo razveselili bralce in poslušalce.

Za našo prilogo sem hotel nekaj posebnega — zbral bi rad avtograme soproj mojstrov, ki so bile na Bledu. Na žalost nisem uspel. Ko sem ponudil gospe Olafsonovi kartico, da bi mi nanjo narisala vsaj križec, je kartico kratko malo dala soprogu v podpis. Propadel sem! Zato mi je laže uspelo, da sem se pogovarjal z zadnjim na lestvici blejskega turnirja — Mijom Udovčičem.

— Kako se počutite ob takšnem koncu turnirja?

— Kot vidite, sem dobre volje. Če ne bi imel pred tem turnirjem dobrih uspehov, bi tudi na tem ne mogel sodelovati. Toda kako naj se kosam z ljudmi, ki opravljajo en poklic, jaz pa dva. Sem sodnik in igram tudi šah, razen tega imam družino s tremi otroki. V podobnem položaju je še Milan Germek, zato sva tudi na turnirju pristala na dnu.

— Po prvih kolidh ste računali na šest do sedem točk. Kdaj ste pri sebi spremenili računico?

— Po XII. kolu, po nesrečnem porazu z Bertokom. Sicer pa, marsikdo meni, da sem presrečen, da sem lahko igral v tako močni konkurenci. Toda tišili so v zmoti. Ostali udeleženci turnirja naj bodo veseli, da so lahko igrali tudi z menoj. — B. Fajon

Pogled na mestce Caernarvon

Rekli so...

Razgovori ne morejo biti uspešni, če se vodijo s pristom na petelinu puške.

U Nu, premier Burmanske unije
»Če bi bila vsa Evropa kot Beograd in Jugoslovani, potem ne bi bilo sporov med Afričani in Evropejci.«

izjava nekega afriškega novinarja objavljena v nemškem časopisu »Die Welt«

»Golf nenavadno priroča državnike in jim pomaga, da dobijo za razgovore potrebne vrline: potrpežljivost, refleksi in koncentracijo duha. Bili bi pa kljub temu mirnejši, če bi se državniki zbirali okoli mize in razgovarjali, namesto da igrajo golf.«

Clint iz londonskega časopisa »Daily Mail«

»Začel sem delati zelo mlad, da bi lahko živel. Zdaj pa neprestano delam, da bi ostal mlad.«

Maurice Chevalier, filmski igralec in pevec šansonov

»Če belgijskemu dvoru ni všeč, da pojem po rimskih lokalih, potem naj me imenujejo za predsednika belgijske Narodne banke.«

Don Jaime Mora, brat belgijske kraljice

ČUDNA LOGIKA

(Nadaljevanje s 1. strani)
mo govorili. Pozneje sem v Londonu videl na televiziji demonstracije proti prihodu nemških vojakov v Wales, na Oxford streetu pa je nekdo delil listike, ki so vabili na protestno zborovanje zoper prihod Nemcev in zoper nadaljnje atomsko oboroževanje. Na sploh pa sem dobil občutek, da si Angleži — kljub temu, da jim novica o prihodu nemških čet ni bila ravno prijetna, ker je zbujala kaj slabe spomine — niso hoteli spričo nje motiti svojega ustaljenega načina življenja. V časopisu sem bral, da je bila celo reakcija na prihod zelenih uniform v deželo povsem v stilu: neki waleški grof je namreč pozval poveljnika nemških čet na dvoboj, ker baje po starem običaju noben tuji vojak ne sme stopiti na tla »njegove« grofije. Seveda nihče ni tega jemal resno.

Skratka, zazdelo se mi je, da otocani sicer dokaj nelagodnimi občutki, a vendarle kot nujno zlo sprejemajo »obisk« jeklenih čelad. Nehote sem se spomnil razgovora

z nekim »povprečnim« Nemcem, letos poleti ob jadranski obali. Taboril je poleg nas. Bil je zelo gostobeseden, skoraj vsiljiv, »fin« in skopuški. Pravi Nемеc. Kadar je le mogel, je prišel k nam in govoril o vseh mogočih stvareh, najraje o cenah. Pokazal je potrdilo banke, da je zamenjal celih 400 mark, obupaval nad velikimi davki in hkrati zaupno povedal, da mu bodo kmalu povisali plačo. Povedal je celo »svoje« mnenje o nacizmu, pri čemer je bil, jasno, vsega kriv Führer, in o vojni sploh. Pri tem se je pritoževal nad Američani in Angleži, ki baje sploh niso vojaki, ker so preveč razvajeni in neborbeni. Zato po njegovem mnenju ni drugega izhoda, kot da se Nemčija spet oboroži in zaščiti ta razvajeni zahodni svet, zakaj nemški vojak je že v preteklosti pokazal vse svoje kvalitete. Zahod, če želi sebi dobro, mora ta proces podpirati.

Neverjetna logika, ob kateri se človek zgrozi. Ko pa sem opazoval angleško reakcijo na prihod nemških vojakov na njihovo ozemlje

na kraju samem, se mi je nehote vrnila misel, da se spričo političnega oportunizma, razrednega sorodstva pa osebne komodnosti tudi v glavah zmagovalcev poraja ideja o idealu nemškega vojaka, kar le še priliva olje na ogenj nemškega militarizma.

S. Boznik

Kranj na zmajevi sledi

(Nadaljevanje s 1. strani)
mačkom je šlo tako, kot da na filmu ne bi bil začetnik.

Z uslugami pri izdelavi kulis je pomagalo tudi kranjsko gledališče. V vrtu so postavili novo gospodarsko poslopje, za katerega vsakdo misli, da je iz opeke in kamna, čeprav je v resnici iz papirja in lepenke.

Zadnje noč je prišlo tudi do eksplozije. Glavni junak požene hišo nekdanjega Žida, ki so jo Nemci spremenili v skladišče orožja, v zrak. Eksplozija je bila tako močna,

DVOSTRANSKA PONUDBA
Walter Ulbricht se je na letošnjem mednarodnem velesojmu v Leipzigu sestel tudi z angleškim poslancem Spadnjega doma, ki se je mudil te dni v Leipzigu. Med obema se je kmalu vnel živahen razgovor.
— AH bi lahko nagovorili Titoja, ki je sedaj na obisku v Vzhodni

Nemčiji, da bi po stopinjah Gaganina obiskal Veliko Britanijo?

— Pristanem, če britanska vlada podpiše sovjetski predlog za sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo. Z veseljem bom priporočil v Moskvi, da Titovu čimprej izdajo potni list za obisk v Veliki Britaniji.

LEPOTICE V KRILIH

Janio Quadros, bivši predsednik Brazilije, ki je dobil vzdevek »predsednik v svajci«, je med zadnjimi državnimi posli pred ostavko podpisal odločbo, po kateri bodo lepotic, ki tekmujejo za naslov »Miss Brasilia«, očeje predstavljali občinstvu v kratkih krilih in ne več v kopalkah. Vprašanje je sedaj, kako dolgo bo ta odlok v veljavi.

SLIKE NA DOPISNICI

Sir Winston Churchill, legendarni angleški predsednik vlade, je na posled pristal, da 6 njegovih umetniških slik našteje v milijonski nakladi na pošne dopisnice. Dohodke od prodaje teh dopisnic je Churchill dal »Winston Churchill College« v Cambridgeu.

da so se stroše kranjske hiše in so ljudje v posteljah spraševali, kaj se je zgodilo.

Zanimivo je na koncu povedati, da so se Kranjčani tudi pozno ponoči vrteli okoli smemalnih leč in stegovali vratove za uniformiranimi »ustaši« in »Nemci«. Tako so filmarji in radovedneži do tal pomandrali lep vrt. Toda to so najbrž pričakovali in posebna komična je po določbah pogodbe ugotovila škodo. Nadaljnji postopek je za vsakega, ki pozna odškodninsko pravo, poznan. Z. Tomažej

Svet, v katerem živimo

Specifična težnja izdatkov za oboroževanje ni stalna. Več podatkov govori, da se spreminja hitreje kakor državni proračuni. Vojaški izdatki velesil prekašajo iz leta v leto prejšnje vsote, ki se večkratno povečujejo. Obrambni ministri nimajo vezanih rok. Njih nihče ne vpraša za zaupnico, če so porabili milijonske vsote za nova orožja.

V vojnih izdatkih prednjačita dve najmočnejši državi na svetu: ZDA in ZSSR. Točnih podatkov o denarju, ki je v Sovjetski zvezi namenjen za oboroževanje, ni moč točno ugotoviti. Predpostavljajo pa, da izdatki ne zaostajajo za vsotami, ki jih v orožje vlagajo na Zahodu. Povečanje izdatkov za oboroževanje je značilna črta vseh ameriških povojnih državnih proračunov. »Nova smer« Kennedyjeve administracije ni zmanjšala bremen v vojne namene, čeprav jih je drugače razdelila. Izdatki za vojsko so vsako leto večji. Vojni izdatki so v ZDA v letu 1960/61 presegli fantastično vsoto 49 milijard

dolarjev. V primerjavi z 1. 1947/48 so se povečali za 300 odstotkov.

Kennedyjeva vlada je prišla do zaključka, da je ta vsota še vedno premajhna, pa so predlagali, da v prihodnjem letu povečajo izdatke za 7,2 milijarde dolarjev.

DENAR ZA TOPOVE

Glavni napor ameriških vojaških načrtov so usmerjeni na močne zaloge v raketno-nuklearnih orožjih. Pri gradnji vojne mornarice posvečajo prvenstveno skrb atomskim podmornicam in nosilcem raketnih orožij. Po načrtu za leto 1964 bi morali v sestavu ameriške mornarice imeti 20 atomskih podmornic. Hitrost gradnje teh podmornic se povečali od 5 na 12 podmornic letno. V drugi polovici 1963. leta bodo Amerikanci izdelali atomsko podmornico že vsak mesec.

Velika Britanija daje največ denarja za raziskave novih orožij. —

Največ denarja porabijo Angleži za izpopolnjevanje vojnega letalstva. Prvenstveno skrb posvečajo strateškemu letalom in bombnikom, ki so zamišljeni kot nosilci atomskega orožja.

Največji porast imajo med zahodnimi državami vojni izdatki v Zahodni Nemčiji. Uradni izdatki so se od leta 1955, ko so znašali 96

milijonov mark, povečali na 10 milijard mark. Največ denarja porabijo Nemci za nakup različnih vrst orožja. Vojno ministertvo kupuje velike količine letal in protiletalska orožja, artilerijsko orožje, vojne ladje in tanke. Ta orožja kupujejo od zahodnih držav. Razen tega bodo v letošnjem letu osvojili proizvodnjo domačih letal tipa »Fuga« in nekaterih drugih. Današnja bremena za oboroževanje na glavo prebivalca so v Zahodni Nemčiji že presegla vsoto, ki so jo porabljali za oboroževanje pred začetkom druge svetovne vojne.

Vojni izdatki v Franciji so porasli skoraj za petkrat. Lani so ti izdatki dosegli vsoto 16 milijard 500 milijonov novih frankov.

Dve okoliščini sta v zadnjem času pokazali na zaskrbljenost. Rusi so po ameriških podatkih po obnovitvi poskusov izvršili že 18 eksplozij z jedrskim orožjem, medtem ko so Amerikanci v naglih pripravah. Določeni znaki upanja, da bo glede razorožitve prišlo do obnovitve pogajanj, so nakazni v zadnjem Kennedyjevem govoru. Ameriški predsednik je nekoliko spremenil stališče glede razorožitve. — Kennedy je priznal, da obstoj močnega orožja vodi do nesoglasij, trenj in do nezaupanja. Dalje je povedal, da težnja k razorožitvi ni več znak slabosti in da z razorožitvijo ne bi smeli povezovali drugih spornih vprašanj. Ko je ponovil misel indijskega predsednika vlade Nehruja, da povečanje zalog atomskega orožja ne povečava varnosti držav, je ameriški predsednik opozoril, da bo po tej poti mogoče zblížiti gledišča dveh največjih svetovnih sil.

Pozabi, kar vidiš . . .

Dolgo poletje v kratkih hlačah - Gostinci postajajo utrujeni -
Prva zapoved je, pozabiti kar vidiš -
Hoteli niso svetišča in ljudje v njih ne hodijo na božjo pot

Lepo vreme in sončna jesen sta podaljšali modo kopalnih oblek. — Hoteli, ki so prejšnja leta ob tem času izgledali zapuščeni, ne kažejo znakov staranja. Gostinci postajajo utrujeni in hkrati zadovoljni. Na tekočih računih imajo vlenjčeno visoke denarne presežke. Turisti so se morda v tem jesenskem času odvažali, da bi na sprejeme prihajali v kopalnih oblekah. Spremenili so načrt življenja. Namesto na kopalnišče, hodijo na izlete in konjke vprege blejskih kočijažev so še vedno na asfaltu. Konji dobivajo zimsko dlako, kočijaži v kočijah pa nimajo časa dremati. Pred hoteli so razmeščeni »jeden konjček«, ki s svojimi oznakami kažejo, da vremenska poročila o našem lepem vremenu slišijo daleč po svetu.

Turistov pravijo ne bi smeli primerjati s kavboji. Pa imajo tako veliko skupnega. Kavboji nosijo pištole za pasom, turisti pa fotoaparate okoli vratu. Oboji so pri uporabi teh dobro izvežbani. Kavboji potujejo v sedlih na konjih, turisti pa v sedežih osebnih avtomobilov in v brzovlakih. Oblečeni so tako, da jih vsak na prvi pogled pozna. Turisti govorijo »wonderful«, kavboji pa vpijejo »O key«. Tako se razlike med njimi počasi zabišejo.

Zadnja leta se močno vključuje mo v turistični »skupni trg«. Kupčije delamo največ s starimi ljudmi in upokojenci. Starostna doba tujih gostov, ki posedajo po naših

letoviških, je precej nad zenitom življenjske dobe. In za te ljudi je važno, da imamo prirodno lepote, ki jih gledajo skozi očala ali skozi daljnogled. Turisti so opremljeni z vsemi tehničnimi pripomočki. Čez nekaj let bodo morda blejski grad gledali v »cinemascopeu«.

Turisti za rentgenskim zaslonom

Značilnosti tujih in domačih turistov, ki obiskujejo naša letovišča, ni lahko zapaziti, ker se podobnosti in razlike na telesu in na duši le počasi odkrivajo. Na Bledu so po pregledu letošnjih uradnih knjig ugotovili, da prihaja v hotele iz tujine največ obrtnikov in uradnikov. Med njimi je število tujih gostov z debelim slojem maščobe na trebuhu precejšnje. Denarnice imajo najdebelejše Nemci in Belgijci.

Tujce razen po govoricah spoznamo tudi še po drugih razpoznavnih znakih, n. pr. po oblačenju, po vedenju, izbiri jedi in po odnosu do ljudi.

Angleži pri kosilu pijejo vodo. Po tem jih spoznamo in ločimo od drugih. Nemci pijejo pivo, Švedji pa ne gledajo na vrsto pijače, glavno je, da je alkohol. Naš domači gost popije največkrat pol litra vina.

Nemci imajo pri hoji napeto in vzravnano držo. To je posledica stroge pruske vzgoje. Razen tega je temu morda v zadnjih letih pripomogla okoliščina, da imajo v žepu trdno nemško marčko. V bistvu pa se počutijo osamljeni in ne iščejo stika z ljudmi. Švedji so svetovljani

in dobričine. V bistvu dobri in razumni ljudje. Pravični so do drugega in ravnodušni do svojih napak. Pijejo neprestano, podnevi in ponoči. Najekromnejši so v vseh pogledih Angleži, zato jih najlaže ločimo od vseh ostalih narodnosti, ki prihajajo v naše turistične kraje. Prepoznamo jih zlahka po obnašanju in obleki. K nam prihajajo z angleškega otoka največ upokojenci in ljudje drobnih poklicev. Anglež je umirjen človek, razume vsako situacijo in ne prigovarja. Podreja se razmeram kot zvest pes. Besedo ima za zakon. Potrpežljivo čaka, da se mu ponudi boljša priložnost, ki jo takrat uvidevno izkoristi. V njihovi podzavesti je priučen smisel za pokorščino.

Vsak narod ima obeležja in navade, ki v mešani družbi turistov z njimi izstopa. Skrajnosti večsah pripeljejo do dovitosti.

Najbolj »glasni« so že po tradiciji Italijani. Razen tega imajo podobno kot Nemci zelo dober apetit. Letošnji turistični portret jih je prikazal kot narod skrajnosti. Nekateri italijanski gostje ne vprašajo za ceno, drugi pa pazijo na vsako drobtino. Revščina in bogastvo prihaja pri njih do izrazitih nasprotij.

Nizozemci prihajajo na počitnice s cenikom v rokah. Preračunajo izdatke do zadnjega dinarja. Preden se nastanijo, si ogledajo sobo in, če jim ustreza, plačajo račun do dinarja točno.

Nemec ne kupuje mačka v žaklju. Prihaja takrat, ko se je pisмено dogovoril o vseh podrobnostih. Preden odpotuje na dopust, Nemec ve za številko sobe in nadstropje, izračuna stopnice in prostornino stanovanja.

Avstrijecv nimajo za sitne brez potrebe. Govorijo o cesarskih kočijah in o Straussovih operetah. Račune plačujejo brez daljšega pogleda na seštevke.

Skozi škrge domačih gostov

Dolga leta je veljalo pravilo, da tuji gostje prihajajo na počitnice s pljuči, domači pa s škrgami. Takšno oceno pa praksa zadnjih let vse bolj izpodbija. Če že ne povsod, so se domači gostje izenačili s tujci glede cen in kopalnih oblek. V vodi med njimi skoraj ni več razlik.

V hotelih imajo o naših gostih na splošno dobro mnenje. Očitajo jim resda še veliko grehov, najbrž zato, ker smo o svojih napakah navajeni govoriti zelo glasno, medtem ko napake tujcev obravnavamo s prstom na ustnicah. V letošnjem letu je prirastek domačih gostov velik. Prihajajo v cenejše hotele in pod šotore, toda to ne upre-

meni vlisa, da domači turizem vendarle leze iz plenic. Naši gostje, tako pravijo, niso navajeni na red. Zahtevajo stvari, ki jih je nemogoče ustreči. Manjka jim tudi načrtnosti in računice. Kot potrošnik pa je naš domači gost odličen. Ko je razpoložen, ne gleda v denarnico, zato čisto zapušča letovišče pred rokom, ker je izpraznil denarnico. Počas ga bomo morda navažili, da bo probleme o dopustu najprej obravnaval v »družinskem parlamentu«.

Tisoč solznih oči

Hotele so že nekoč imenovali s tujko »meeting place«. V letoviška prihajajo ljudje z različnimi podatki v osebnih izkaznicah. In ker človek ne želi nikjer ostati izoliran od družbe in ljudi, išče prav v počitniških dneh dodatkov k stari izreki »dober dan vsakdanjost«. Veliko turistov razkošno uživa vitamine zabave in razvedrila. Nekateri začno že prvo noč hoditi pod roko, drugi si to privoščijo, ko so utrdili vozi na klopi v parku ali v člnu Grajskega kopalnišča. Bled ponoči občudujejo iz dveh zornih kotov: romantiki z očmi obrnjenimi proti razsvetljenemu blejskemu gradu, realisti pa s steklenico v kletnih prostorih »Kazine«.

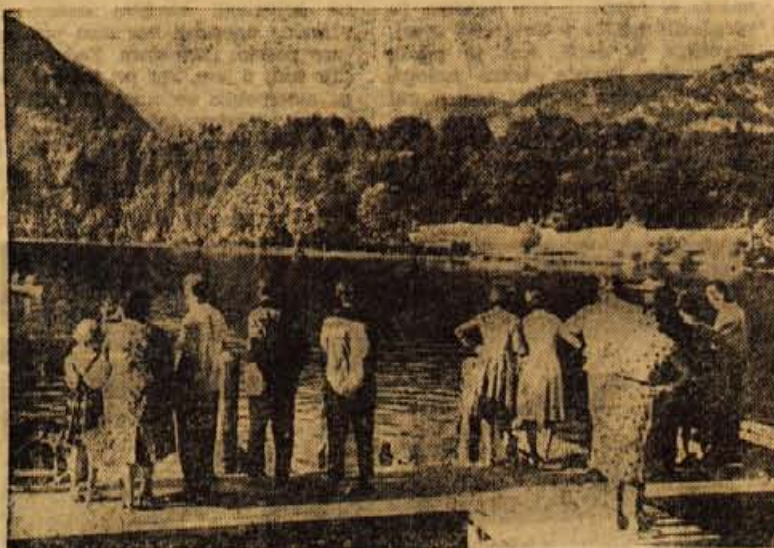
Angleške goste imajo na blejski turistični borzi za ljudi, ki ne iščejo stika z drugimi. Držijo se skupaj kakor čebule okoli matice. — Nemci so jim precej podobni, toda razlogi za njihovo osamljenost so povsem drugi. Oslajajo sami iz strahu, da ne bi bili odklonjeni. Zgodovina se sicer pozablja v naših turističnih priročnikih, ni pa pozabljena v zavesti narodov, ki prihajajo v naša letovišča.

Skandinavci so svobodomečci v odnosu do ljudi. Na površini hlače ni, toda brez predsodkov »navidezne ugleda«. Nam, ki jih srečujemo, je na poti samo popolno neznanje njihovega jezika. To je morda ovira, ki je za odnose med ljudmi bistvene važnosti.

Na Bledu so mi povedali, da so tuji in domači gosti poslavljajo s solznimi očmi. Najbrž je ta podatek pretiran. Nič zato. Najteže odhajajo z Blede ljudje, ki so prospali samo eno noč in jih komercialne pogodbe naših potovalnih uradov silijo, da potujejo kakor križarji od zahoda do vzhoda, od spomenika do muzeja.

Hotele bodo po letošnji turistični sezoni začeli čistiti. Gostinci so se naučili, da je njihova prva zapoved: pozabiti za nekaj mesecov to, kar so med letom videli.

Zdravko Tomažej

Turisti so ljudje z različnimi navadami, zato se zgodi, da ure dolgo gledajo v jezero

Svet na štirih kolesih

ZANIMIVOSTI

Pred približno pet desetletji je Američan Henry Ford postavil svet na kolesa. Človeštvo je s to potezo dobilo »prometno vrtoglavo«, ki je tako značilna za današnji čas. Mrzlične želje po avtomobilu so dožele razlago v besedah tega Američana: »Vsakdo želi biti tam, kjer trenutno ni. Čim la je tam, kjer si želi biti, hoče potovati nazaj, kjer je bil najprej.«

Razvoj sveta na »štirih kolesih« ni tekel povedo enakomerno. Amerika je bila že skoraj vsa na kolesih okoli leta 1930. Evropski Zahod je zajela avtomobilska mrzlica v prvih letih po drugi svetovni vojni, v mnogih področjih v Afriki pa še danes ni te mrzlice.

CESTE NISO VEČ PRAZNE

Po ameriških cestah se danes giblje okoli 61 milijonov avtomobilov.

zili kaže, da vsega še nismo zamudili. Čeprav ni mogoče dati točne številke, koliko vozil kroži po naših cestah, sodijo, da odpade 1 avtomobil na 62 prebivalcev. Po neuradnih podatkih bi imeli v naši državi okoli 90.000 motorjev, 80.000 osebnih avtomobilov, 40.000 tovornjakov, 6000 avtobusov in 24.000 priključenih vozil. Skupaj na dosti manj kot 300.000 raznih motornih vozil. Bržkone je prava številka še nekoliko višja.

Nobenega dyoma pa ni: največ avtomobilov imajo Slovenci, najmanj pa Bosanci in Makedonci, kar približno ustreza gospodarski razvitosti teh pokrajin.

MESARSKO KLANJE ZA TUJA TRŽIŠČA

Nasičenost Amerike z avtomobili sli ameriško avtomobilsko indu-

teji smeri. V Veliki Britaniji je Fordova britanska avtomobilska družba postala prodajalec številka 2. — Tudi v ostalih zahodnoevropskih državah ameriški kapital vedno bolj spodriva domačo avtomobilsko industrijo. Iz svojih britanskih oporišč prodajata dve ameriški firmi Ford in General Motors avtomobile v vse dežele britanske Skupnosti narodov.

V Zahodni Nemčiji je General Motorsovega Opela in Ford Taunusa izpodrinila samo tovarna Volkswagen. Te dve ameriški tovarni imata proste roke v šestih državah Evropskega skupnega trga. Ljudje iz Detroita pričakujejo, da bo prihodnje leto začeli v Zah. Nemčiji izdelovati »ljudsko vozilo« Kardinal, s katerim bi zadali »smrtni udarec« tovarni v Wolfsburgu.

V Avstraliji ima General Motors varovanec Holden trdna tla. Na avstralskem tržišču proda ta tovarna 48 odstotkov vseh prodanih vozil, medtem ko je Fordova tovarna udeležena na avstralskem tržišču z 18 odstotki.

V zadnjih desetih letih so se Fordovi dohodki v preokooceanskih državah povečali od 19 na 72 milijonov dolarjev. Fordovi načrti so zdaj povsem drugačni, kot so bili: domača avtomobilska proizvodnja jih več ne zanima tako močno. Postati hočejo mednarodni proizvajalec. Prvi korak v tej smeri je nakup britanske tovarne avtomobilov, pri kateri je bil Ford do sedaj samo delničar.

KAJ ČAKAJO NA VZHODU

V zadnjih letih so Rusi s svojimi avtomobili na različnih svetovnih avtomobilskih razstavah vzbudili zanimanje ljudi s svojimi poskusi. Na splošno pa vek »motorizacije« vzhodnih držav še ni resno zajel. Po razširjenosti avtomobilov na glavo prebivalca prednjačita v »vzhodnem taboru« Češkoslovaška, ki ima 1 vozilo na 62 prebivalcev in Vzhodna Nemčija s 68 prebivalci na 1 avtomobil. Vse kaže, da doktrina Hruščeva (po vrnitvi iz Amerike) o ustanovitvi »avtomobilskih posojilnic« ne bo dočakala starosti.

Pred dvema letoma je glavni inženir tovarne Komunar v Zaporozju (Ukrajina) Zoročkin, ki se ima za očeta ruske motorizacije dobil nalogo, da pripravi načrt ruskega »ljudskega vozila«. V sedemletnem načrtu bi moral s tem vozilom že preplaviti tržišče v Sovjetski zvezi. Zoročkin je dobil, kot je pisala moskovska Pravda, težko nalogo, ker bi s svojim avtomobilom moral spraviti v senco vse zahodne tipe, vključujoč tudi italijanski FIAT-600 in nemški »Volkswagen«. Takšen poskus je bil seveda zelo tvegan in vse kaže, da se je ponesrečil.

Letošnje avtomobilске razstave v Frankfurtu in Parizu so opozorile da fantazije na kolesih ne primanjkuje

na ameriško družino prave več kot eno vozilo. Stare sanje, da sta v vsaki garaži spravljena po dva avtomobila, so se uresničile samo 18 odstotkom ameriških voznikov. Ker se oči ameriških državljanov ne zaustavljajo več samo na novih modelih avtomobilov, ampak želijo imeti vse druge dosežke tehnike, so prodajalci avtomobilov v Detroitu zaskrbljeni bolj kot kdajkoli. Ekonomisti v tem mestu največjih ameriških avtomobilskih tovarn so izračunali, da bo prodaja v naslednjih letih rasla počasneje, povprečno za 2,8 odstotka letno. To pomeni, da je notranje ameriško tržišče že precej zasičeno.

Evropa nespornito daje povsem drugo sliko. Medtem ko se je v zadnjih desetih letih povečalo število avtomobilov na ameriških cestah za 43 odstotkov, beleži Evropa neverjetno visok skok, ki kaže prirastek za 280 odstotkov. Število vozil se je v zahodnoevropskih državah povečalo od 6 na 23 milijonov. V Ameriki se je tržišče počasi začelo zapirati, a v Evropi ostaja še vedno odprto. V Ameriki pride na 3 prebivalce en avtomobil, v Evropi pa v 1 avtomobil sedaj še vedno 13 prebivalcev. Evropski gospodarstveniki računajo, da bo leta 1970 imel vsak šest Evropejec svoj avtomobil, kar pomeni, da bi evropsko tržišče lahko sprejelo 35 milijonov novih avtomobilov. S tem se odpirajo avtomobilski industriji lepe možnosti, da si zagotovi zaslužek.

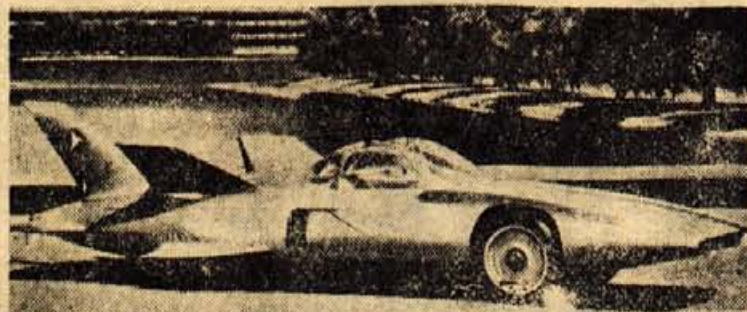
V naši državi smo v tem pogledu v majhnem zaostanku. Avtomobilska mrzlica nas je zajela šele v zadnjih letih, vendar pa hitro naraščanje prometa z motornimi vo-

strijo, da si naše »kruha« drugod po svetu. Tuje tržišče ima veliko bolj ugodne pogoje za prodajo viskov ameriške industrije. V tej smeri se tudi ameriška avtomobilska industrija vedno bolj prilagaja evropskemu okusu. Tako imenovani »srednji razred« v zahodni Evropi, ki postaja venomer številnejši, je največji kupec avtomobilске industrije. Pa tudi evropsko delavstvo, ki ima v primerjavi z ameriškim še vedno precej nižji zaslužek, prihaja do meje, ko bodo naprave za shranjevanje koles pred tovarnami odpravili in uredili parkirne prostore.

Zaradi tega so razumljiva prizadevanja ameriške avtomobilске industrije, da se vključi v telekomunikacije z evropskimi tovarnami za delitev evropskega tržišča in da hkrati povečajo svojo udeležbo na tržiščih v Avstraliji, Aziji in Afriki. Proizvajalci avtomobilov v Detroitu so končno le dojeli, da so avtomobili ameriških tovarn preveč veliki, predragi in neprimerni za dežele z visokimi uvoznimi carinami in visokimi cenami goriva. Lani so na primer ZDA izvozile v druge države samo 117.000 avtomobilov, kar je za leto velikega povečanja svetovne potrošnje zelo malo.

V Detroitu so prišli do zaključka, da lahko osvojijo tuje tržišče samo tedaj, če bodo izdelovali evropski tip avtomobila, z evropskimi delavci in v evropskih tovarnah. Henry Ford II, predsednik Fordove avtomobilске industrije, je ob neki priložnosti dejal: »Če želimo doseči udeležbo na tujem trgu, se moramo za to boriti znotraj tega tržišča.«

Vsa prizadevanja gredo prav v

Model ameriškega avtomobila, ki ga bodo morda v prihodnjih letih videli na cesti

FILM

Komedija

Na tem mestu se bomo med drugim včasih na kratko pomudili tudi pri posameznih filmskih zvrsteh — žanrih. Pri tem se bomo seveda omejili le na najpomembnejše in predvsem sodobne ustvarjalce in

na filme, ki smo jih gledali pri nas. Pa se za prijeten začetek ustavimo kar pri komediji.

Med filmskimi komedijami bi lahko ločili predvsem «čiste» ko-

medije in take, ki imajo določene primese. S prvimi sem mislil tiste filme, v katerih je šlo ustvarjalcem samo za to, da se gledalci smejejo, in to čimbolj. Take so n. pr. komedije ameriškega režiserja Franka Tashlina - Bledolčnikov sin, Umetniki in modeli, Hollywood ali propad, Hrepenenje po moškem. Tu je komika zasnovana predvsem na tako imenovani mehanični teoriji sme- ha, po kateri je prvi pogoj za nastanek smešnosti mehaničnost v ravnanju ali mišljenju ljudi. Tako nastanejo tako imenovani gagi (izg. gég). Vsebinska filma je zelo enostavna, včasih pa je film lahko celo samo niz epizod, kratkih, deset do petnajst minutnih šal - gagov, ki jih povezujejo v celoto samo iste osebe in določene okoliščine (spomnimo se n. pr. filma Hollywood ali propad).

junaki, vendar jim kljub temu vedno pripade zmaga — navadno gre za osvoboditev srca njihove izvoljenke. Sicer spadajo med burleske tudi Chaplinovi in Tatijevi filmi, vendar prve preveva izredno močno človekoljubje in so obarvani z neko žalobno poezijo, medtem ko je za Tatija (Praznik, Gospod Hulot na počitnicah, Moj stric) značilno otožno hrepenenje po odmirajočem patriarhalnem življenju in s strahom pomešan posmeh modernemu.

S tem pa smo tudi že prešli h «komedijam s primesjo», ki je bodisi v družbeno-kritični osti (satira) bodisi v izkrivljenem oponašanju druge filmske zvrsti ali pa kakšnega družbenega pojava (parodija) ali pa v glasbenih, plesnih in pevskih vložkih (glasbena komedija in filmska opereta).

Cisto samosvoje pa so filmske komedije, kakršni sta Nasmeh poletne noči in Pouk o ljubezni Ingmarja Bergmana, v katerih je komika skoraj izključno v dialogu in ki zaradi širokega in polnega risanja značajev ter v smehu izpovedanih pomembnih življenjskih spoznanj že prerasčajo okvir komedije. Dušan Ogrizek

MM in BE sledi zdaj še CC — Claudia Cardinale, po kateri je trenutno precejšnje povpraševanje.

O FILMU SO REKLI

Ne primanjkuje talentiranih ljudi, primanjkuje samo ljudi, ki imajo talent za odkrivanje talentiranih ljudi. (Jerry Wald v Observerju)

Eden najpopularnejših komikov — Fernandel se je pred kratkim poskušal tudi v dvojni kavbojski vlogi, namreč v francoskem filmu »Dynamite Jack«.

medije in take, ki imajo določene primese. S prvimi sem mislil tiste filme, v katerih je šlo ustvarjalcem samo za to, da se gledalci smejejo, in to čimbolj. Take so n. pr. komedije ameriškega režiserja Franka Tashlina - Bledolčnikov sin, Umetniki in modeli, Hollywood ali propad, Hrepenenje po moškem. Tu je komika zasnovana predvsem na tako imenovani mehanični teoriji sme- ha, po kateri je prvi pogoj za nastanek smešnosti mehaničnost v ravnanju ali mišljenju ljudi. Tako nastanejo tako imenovani gagi (izg. gég). Vsebinska filma je zelo enostavna, včasih pa je film lahko celo samo niz epizod, kratkih, deset do petnajst minutnih šal - gagov, ki jih povezujejo v celoto samo iste osebe in določene okoliščine (spomnimo se n. pr. filma Hollywood ali propad).

V isto vrsto lahko postavimo tudi komedije igralca Normana Wiesdona — pri nas smo gledali dva njegova filma, in sicer Veseli Norman in pa Jaz in gostod minister. Vendar je Normanova komika zasnovana na njegovem značaju, namreč na stalnih nasprotjih med njegovim značajem in ravnanjem ter njegovo okolico ali trenutno situacijo. Se eno stično točko pa lahko najdemo med Tashlinom in Normanom — »junaki« njunih filmov niso nikoli

odnosi med ljudmi - odnosi med ljudmi - odnosi med ljudmi

»Razumi me vendar«

Kolikokrat ališimo ta stavek; mogoče še prepogosto, da bi se zavedali prizvoka nujne prošnje. Vsak človek je osebnost zase, svet s popolnoma samosvojem čustvovanjem. Po čustvovanju se ljudje razlikujemo, vendar ne toliko, da si ne bi bili hkrati tudi podobni, saj lahko vse čustveno različne ljudi razvrstimo v štiri skupine: sangvinčno, kolerično, flegmatično in melanholično.

V svojem čustvenem svetu gospodarimo sami, navadno nedovzetni za čustvovanje drugih; šele zrelosna doba nam lahko odkrije marsikaj za kar prej nismo našli razumevanja ali pa nas pripelje na to pot močan čustveni pretres.

Spoznavanje človeškega temperamenta naj bi nam koristilo najprej pri globljem medsebojnem razumevanju v zakonu, kjer nastajajo nesporazumi čisto prav zaradi nam nerazumljivega čustvenega sveta partnerja — njegovega svojstvenega odziva na dogodek v okolici. Na to

različno odzivnost največkrat pozabljamo in zato se zgodi, da zapravimo sočlovekovo zaupanje, medtem ko bi mu lahko pomagali iz kakršnekoli stiske in mu dali čutilni prijateljstvo in sočustvovanje. Največkrat se te reči zaostrijo v zakonskem življenju in pritrtajo zakonsko zvezo v nemogoč položaj. Često je vzrok temu domače okolje, v katerem prav rado splehni uglašeno vedenje, pridobljeno v družbi, ki na žalost ni bilo dovolj izbrušeno, da bi moglo živeti tudi brez javnosti. Med domačimi štirimi stenami kaj radi popustimo svojemu temperamentu in si damo »duška«.

Spoznavanje čustvene slike partnerja nam mora pomagati v zakonski »diplomaciji«: to nam bo prihranilo boleča razočaranja in vnaprej bomo vedeli za partnerjevo reagiranje.

Navadno nastane nesporazum v ljubezni med moškim in žensko prav zaradi nepoznavanja čustve-

Nadaljevanje na 7. strani

NOVO DOMA...

Pri »Viba-filmu« so pred kratkim končali svoj drugi letošnji celovečerni igrani film — DRUZINSKI DNEVNIK, ki ga je po scenariju Ferda Godine zrežiral Jože Gale, v glavnih vlogah pa so igrali Stane Sever, Vladoša Simčičeva, Anka Cigojeva, Jurij Souček in Stane Potokar. Snov tega filma je vzeta iz vsakdanjega življenja, prav tako liki prezaposlenega družinskega očeta, mladega para, ki se je spoprijel z življenjskimi težavami, potepnih sinčkov in drugih — torej zanimiva sodobna tematika, ki obeta v realizaciji izkušene ekipe kmalu poživiti repertoar naših kinematografov.

Pretekli teden se je v Kranju mudila ekipa filma NA ZMAJEVI SLEDI. (U potrazi za zmajem), da bi posnela nekaj znanjih prizorov. Gre za akcijsko — ljubezensko dramo dveh mladih ljudi, ki preživita dan na podstrežju židovske hiše, v katero so se naselili ustaški in nemški vojaki. Dogajanje je postavljeno v prvo leto NOV. Film režira po scenariju Zilke Mitroviča in Slavka Goldsteina slovenski režiser Jane Kavčič (Akcijska), in sicer za zagrebško filmsko hišo Jadran-film. V glavnih vlogah nastopajo Ivica Pajter (naš znanec iz Vlaka brez voznega reda), Jelena Bjelečić, šestnajstletna beograjska dijakinja, in Primož Rode, nosilec glavne vloge v Nočnem izletu. Premiera filma, k so ga začeli snemati 20. septembra, bo predvidoma v začetku decembra.

... NA TUJEM

Problemi doraščajoče mladine se predvsem v zadnjem času zelo pogosto obravnavajo na filmskem platnu. Tako so se prav v zadnjem času ukvarjali s to snovjo tudi trije pomembnejši režiserji: René Clément v »Polnem soncu« (igrajo Alain Delon, Marie Laforet, Maurice Ronet), Julien Duvivier v »Boulevardu« (Magali Noël in Jean-Pierre L aud) in Alberto Lattuada v »Mladoletnikih« (Catherine Spaak, Jean Sorel in Christian Marquand).

Jules Dassin (Tisti, ki mora umreti, Precep, Nikoli v nedeljo) je v svoji moderni verziji klasične tragedije »Fedra« zbral okrog sebe Anthonyja Perkinsa, Mileno Mercouri in Rafa Valloneja), snema pa največ v Atenah.

Peter Ustinov snema v angleških studijih svojega Billyja Budda (po zgodbi Hermana Melvillea), ga režira in v njem tudi igra poleg Roberta Ryana eno glavnih vlog.

Znani producent Jerry Wald bo kmalu začel na Irskem snemati Joyceovega »Odisjeja«, ki ga bo zrežiral Jack Cardiff.

Obetajoči mladi ameriški režiser John Casavettes bo za družbo Paramount v Italiji posnel film o skupini ameriških pilotov — črnovec med drugo svetovno vojno v Italiji z naslovom Zelezni možje; v glavnih vlogah pa bosta igrala Sidney Poitiers in Claudia Cardinale.

PO POLN KONEC

Ze od zdavaj je nosil ta človek bolečino v sebi. Dolgo se je lomil. Ne vem in nihče verjetno ne ve, tudi on sam ne, katero noč ga je prvič stresel strazeno leden strah. Ne, nihče ne ve, kdaj se je prebudil v njem občutek, ki je podoben ognjniku in ki je spremenil njegovo življenje v mrzlični venec pijanih večerov, nočnih popotovanj po komesariatih in sivih zmečkanih jutrih. Nihče ne ve, katerega dne so oči tega človeka postale bele od groze in nihče ne ve

Marek Hlasko

za dan, ko je izgubilo njegovo srce sleherno upanje in postalo le droben kup skrčenih mišic, ki so odštevale čas pola groze. Nihče — obenem z njim — tega ni vedel. Toda vsi so vedeli, da se ta človek nečesa boji; da živi v strahu pred večno senco, ki se premika pred njim in za njim in ga povsod spremlja. Spominja ga na mesto, v katerem je na enem izmed mostov za vedno ostala senca človeka, ki mu imena ne bomo nikoli izvedeli, pa naj vsak izmed nas preživi na tem svetu tudi tisoč sveč nih let.

Pravzaprav ne bi opisal zgodbe tega človeka, ki se je bal svoje lastne sence. Zakaj po pravici dvomim, da bi dandanes nekoga zanimala zgodba o človeku, ki je živel v strahu pred svojo senco. Toda tu je bilo polno nasprotij. Ta človek se je do konca želel rešiti svoje sence. Ni hotel pobegniti pred njo. Zelel si je le, da bi ob njegovi smrti umrla z njim tudi njegova senca.

Ne vem, če bi bilo potrebno ponosno pripovedovati zgodbo o tem človeku, ker nisem bil njegov prijatelj. Težko se je spoprijateljiti z bitjem, ki je izgubilo pogled, srce in dušo in ki je postalo le majhen kup strahu. No, včasih bi se srečavala in tedaj bi mi ta človek pripovedoval:

— V severnem delu mesta stanujem. Vrag ga vzemi! V nočeh letajo nad mojo hišo reaktivna letala — tam nekeje blizu so vzletišča. Na njihovih krilih gore svetilke. Zelene in rdeče. Pogostokrat gledam v zrak in vedno me spremlja občutek, da bo čez trenutek ena od teh svetilk padla na zemljo in da bo takrat zemlja, vsa zemlja, postala ena sama velika svetilka. Zelena ali rdeča. Kaj mislite?

— Ali pa bo to morda nekaj takega kot soneč je jecal in me grabil za roko. — Vse kot veliko sonce, ki se bo nepričakovano pričelo premikati z nenavadno hitrostjo in ki bo vse spremenilo v pepel? Vse to je mogoče. Nekdo je pravzaprav že pisal o soncu, ki pada na zemljo.

— Pritrjeval sem. Nasmihal sem se, čeprav sem občutil, kako mi pot potli po hrbtanci. — Pa kakol jaz celo vem, kdo se bo rešil v tem primeru. To bosta preživeli le dve osebi. Ena izmed njih bo moj stric, ki je vse zapil in je izgubil vsak občutek za čas in se že mnogo let ukvarja s popravljanjem svoje ure. Vzdignil se bo potem iz pepela in bo najprej navil svojo uro, nato pa se bo potrudil, da si nekeje izposodi 20 zlotov za žganje. Druga oseba bo vsekakor paznica javnega stranišča v krakowskem predmestju. Toda lahko se zgodi, da se dvigne iz pepela tudi kakšen znani poljski igralec in čele takrat se bo videlo, da je bil v svojem času po pomoti pokopan.

— Norec! mi je dejal. — Mi vsi plečemo cancan na ognjniku. Vi gospod ste nori kot vsi drugi — danes je vsak človek samo norec. Motite se, da menda ne mislite na to. Motite se. Mi vsi razmišljamo o tem. Ubogo, usrano človeštvo! Predaleč je svet zagazil v zločin, da bi zdaj kdorkoli lahko zadržal norčeve roke. Ali morda mislite, da boste uspeli karkoli napisati. Morda mislite, da boste lahko koga prizadeli? Ubogi norec! Danes nobena človeška bolečina nima več veličine. Nikakršnega pravega. Ljubeznivi Bolečinal Zavist! Upil To so same suhe vejice. Lahko se še presade, toda nobena izmed njih ne bo več ozelenela. Še samo trpljenje več ne pretresa. Vse to se je tako umazalo v strahu in zločinu. Še sam Dostojevski, ki me je povsod največ vznemirjal in pri katerem sem lahko prebral vse, kar sem hotel, še on sam je danes smejen bedak skupaj s svojim norenjem in cviljenjem duše. Danes ne more uplašiti niti naivnega in nedolžnega dekleta. No, tako, ves svet je danes mrtvi dom. Golo zbirno taborišče, ki mu niso potrebne bodljive žice. Tako ali tako se nikamor več ne da pobegniti. Lahko se samo še premišlja o propadu.

— Ni te vse izgubljen, sem dejal. — Tu pri nas v Poljski nimamo danes brezizhodnega položaja, če se že vse izgubi, se lahko še vedno postane književnik, kritik ali se lahko človek loti prevajanja iz tujih jezikov. To je up, ki človeka nikdar ne more zapustiti. Torej razmislite o tem. In na svidenje...

Odšel je in mesece se nisva videla. V razgovoru z njim sem bil vedno slabši. Nisem imel dovolj moči, da bi razpravljaj. Preveč dobro se spominjam geta, vstaje, septembra. In takrat bi začel razmišljati o tem. Zato sem se izogibal tega človeka. Vonjal je po septembrskih pogovirjih. Njegove oči so bile oči postreljenih Židov. In udihaval je tako,

kot so to v septembru štirinštiridesetega udihovali vsi ljudje, ki so nekaj tednov ležali sredi razvalin in gledali z izjedeni očesnimi jamicami v nebo, ki je gorelo — pa nikogar ni bilo, da bi jih pokopal. Toda ta človek ni imel apna v ustih kakor tisti in zato si nisem želel srečanja z njim. Zato sem mislil o njem kakor o pokojniku. Življenje nas včasih sili v skrajne okrutnosti, tako da se lahko izogibamo celo živu človeku. Moramo se ga izogibati, če nočemo, da nam naše žive noči ne prinašajo žalosti in ali v mislih včasih ne pokopujemo tistih, ki žive med nami? Ali se nam ne dogaja čestokrat, da se izogibamo mater, ki so izgubile svoje otroke, očetov, ki to nikdar več ne bodo, hčera, ki se ne morejo priviti k nikomur, ko začutijo ljubezensko bolečino. Tako sem storil tudi jaz. Enostavno sem se ga izogibal — pa konec. Poslednjič sem ga videl med festivalom. Po ulicah so bile množice, upilo se je in prepevalo. Vse mesto je bilo polno bučnega pisanega vrvenja. Na robu pločnika sem stal. Nenadoma — nekdo me je zadel v ramo. On. Bil je bled. Na prvi pogled je bilo videti, da živi ta človek življenje blodneža. Stal je ob meni in govoril.

— Torej, maškarado imate v monumentalnem obsegu. Vsi ti mladi ljudje so prispeli semkaj, da plešejo, se ljubijo in pojejo o miru. Toda čez leto, dve, če bo treba, jim bodo dali v roke Thomsonove avtomate in svežnje bomb in tifus in sifilis v gnušnem stanju... Oskorbovani bodo

na, ki ga človek ne bi mogel storiti v imenu svojega velikega strahu. Goli strah rešuje vse in vse dokončuje. Velika rana smo in velike rane se lahko pozdravijo le z veliko bolečino.

Samo z veliko bolečino? Samo z nečim velikim!... Usoda je bila vseeno hudobna. Ta človek ni končal zmruven v prah in pepel od plamena bomb. Ta človek se ni razpršil od vrelih oblakov termojednih eksplozij. Ni ga zadela smrt v rovih, na barikadah ali sredi razvalin. Ta človek ni umrl v vojnah, ni ga ubil strel iz revolverja majhnega kalibra. Ne. Nekega dne je nepazljivo prečkal ulico in padel pod tovorni avtomobil naložen s paradžniki, ki jih je peljal z normalno hitrostjo star oprezen voznik. Znašel se pač kolesi in v trenutku je padel z zlomljeno hrbtenico. Tako so ga pripeljali v bolnišnico.

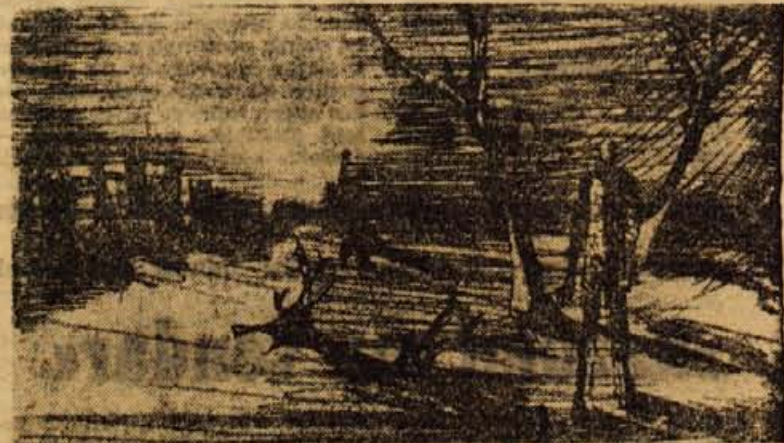
Ko sem prišel na obisk, se je že preselil v zemljo, za katero pravi Hamlet, da je tišina. Stal sem na hodniku bolnišnice in kadil cigareto. Prišel je bolničar. Imel je obraz kakor stara žaba.

— Je to vaš znanec? je vprašal.
— Bioši, sem ga dopohnil.
— Nikogar ni imel? je vprašal dalje.

— Nikogar, sem potrdil.
— Da nikogar ni bilo — je dejal — nihče, veste, ni prišel k njemu, škoda. Včasih ni prijetno gledati, kako nekdo umira čisto sam. On je umiral tako.

— Dolgo.
— Vse življenje umiramo — je rekel bolničar. Njegov žabji obraz se je razžalostil — strašno se je mučil. Tri dni je opil, da nihče ni mogel niti za trenutek zatisniti očesa. Strašno je bilo.

— Strašno — sem rekel. Glava me je bolela. Ne moremo prenašati vonja bolnišnice.

s priločnimi lekarnami in z določeno količino aktualnih parol. Klali in ubijali bodo, mučili in žrtli, uničevali in požigali na doslej neznan način. Pisane kapice ne bodo rešile človeštva.

Pogledal me je z vodenimi očmi. Potem je nenadoma spet spregovoril.

— Končno... Morda je to nujno potrebno. Ljudje so zagazili v zločine, iz katerih nikoli več ne bodo izplavali. Ta moralna osamljenost, ki jo je strah nosil petnajst let brez prekinitve, ne more ničesar popraviti. Namesto starih zločinov bodo prišli novi in ti bodo v primeri s starimi kakor gobe proti drevesom. Toda čez dvesto let bo to drevje samo še smešno. To bodo vžigalice ob tovarniških dimnikih. Samo naj se enkrat že dokonča vse to trpljenje. Ko bo na tej zemlji ostalo le tisoč ljudi, takrat se bodo morda ljudje naučili živeti. Danes ni zloči-

— Umrl je že pred dvema dnoma — ma, je rekel bolničar, — toda še zdaj čutim, kakor da sem dan prej preveč pil.

Ničesar nisem rekel. Pogledal me je in ponovil.

— Tako, zaboga, tako se počutim. — Vem — sem odvrnil, to je zares moralo biti mučno. Spet me je pogledal izpod spuščanih vek.

— Mučno? je ponovil. — Poznate to? Toda kaj vi mladenič lahko veste, kaj občuti človek, če nekdo pred njim umira tri dni in tri noči, 72 ur neprenehoma vpije: živeti!

— Da — sem rekel trpklo.

Pogasil sem cigareto. Na opečeni ustnicah sem občutil grenak okus.

— Da, sem rekel z nasmehom. — Toda ledeni srh je polzel po hrbtenici.

— Kaj mi vsi vemo o vsem tem, Na svidenje!

mlada RAST

Dragi mladi bialci

Kakor vidite, je Mlada rast dobila v časopisu novo mesto, z njim pa tudi nekoliko spremenjeno obliko. In prav zaradi tega bi rada z vami nekoliko pokramljala; za bregom pa imam tudi nekoliko pro-

ženj. Naložili so mi namreč zelo težko nalogo, in sicer, da uredim Mlado rast tako, da vam bo všeč. To pa seveda ne bo lahko. Veliko vas je in skorajda vsakdo izmed vas ima svoje posebne želje.

Dober mesec je od tega, kar se je pričel pouk. Tedaj ste prav gotovo trdno sklenili, da se boste pridno učili, da ne boste jezili staršev in učiteljev, odločili ste se za delo v tem ali onem krožku - skratka - sprejeli ste celo vrsto dobrih sklepov. Prepričana sem, da je vaše življenje in delo v šoli in izven nje zelo zanimivo. Kaj menite, kako bi bilo, če bi z vašim delom seznanjali tudi druge pionirje na Gorenjskem? Najbolje je, da se kar takoj odločite in nam pošljete svoje prve prispevke. Ne pravite mi, da nimate o čem pisati! Dobro premislite, pa boste videli, da se mlademu človeku prav vsak dan pripeti kaj zanimivega in novega. Radi bomo objavljali vaše novice in se tudi pogovorili z vami o tem, kaj nam pri vaših prispevkih ugaja in kaj ne.

Prav posebno pa bomo veseli pisem, v katerih nam boste svetovali, o čem naj mi pišemo v Mladi rasti. Če bo le mogoče, bomo vaše želje upoštevali. Ni šmeant, da bi so nam vsem skupaj ne posrečilo naš kotiček lepo urediti.

Ali ste že brali

V uredništvu smo se dogovorili, da bomo bralce Mlade rasti sprosti obveščali o najnovejših mladinskih knjigah, ki bodo izšle pri slovenskih založbah. Prav na kratko bomo nove knjige opisali, od časa do časa pa bomo objavili tudi krajše zanimive odlomke iz njih in vam tako omogočili, da se boste v knjižnicah znašli med knjižnimi novostmi in si polekati tisto kar vas zanima.

Tokrat smo našli štiri nove knjige, ki vam jih želimo predstaviti.

Prežihov Voranc: ČEZ GORO K OCETU

Zgodba je vzeta iz knjige potopisov - "Od Kotelja do Belih vod". Prežihov Voranc v njej preprosto, zavzeto pripoveduje o tem, kako je njegova žena v božični noči 1932 z najhujšima hčerkami potovala čez mejo v Celovec. Morala je peš čez tesnežene karavanske hribe, pod Peco in Uršljo goro na avstrijsko stran. Vsega skupaj je morala hoditi celih 14 ur.

Tone Selškar: LJUDJE Z RDEČIM CVETOM

Pisatelja poznate predvsem po številnih mladinskih knjigah, ki so pri nas zelo priljubljene. Knjiga Ljudje z rdečim cvetom je izšla v poročilih 20-letnice vstaje naših narodov in je zbirka partizanskih črtic, ki jih je pisatelj napisal med vojno in po njej. Pisatelj, ki je bil tudi sam bорец, je v tej knjigi popisal precej svojih doživljanj. Med uvodnimi besedami knjige je zapisano tudi tole: "Črtice so verodol-

odraz naših velikih usodnih časov ter naših ljudi v teh časih, zlasti ljudi z rdečim cvetom, ki so z orožjem kovali našo lepšo bodočnost."

Kačabov Kráľky - Milan Sedy: TORPEDOVKA

$$v \frac{a+c}{2}$$

Ob koncu obširnega in prijetnega uvoda, sta pisatelja zapisala:

"Končno sva napisala knjigo za svoje male poslušalce, toda pisala sva jo tudi zase in bilo nama je kar žal, ko je slavna Kačabovska odprava, ki se je podala po reki Dračici, po vseh pustolovščinah pristala na cilju. Nerada sva se ločila Jirka, Stande, Pepika, Tonde,

RAZUMI ME Vendar

Nadaljevanje s 5. strani
nosti, ki jo je narava v različni obliki dala moškemu in ženski. Ženska se popolnoma prada ljubezenskemu čustvu; ljubi neprekinjeno, ne da bi pri tem lahko mislila na kaj drugega. Od svojega partnerja pričakuje isto, vendar se prav v tem razočara. Moški prav tako lahko zelo ljubi, vendar ne more ločiti ljubezni od svojih drugih vsakdanjih dolžnosti.

Ženska težko najde sredstvo, ki bi zaviralo njeno ljubezensko zaletelost. Srečna je le tista žena, ki se lahko hkrati prada svojem delu, naj bodo to otroci ali služba, in obenem svojem možu. S tem se izogne tudi nevarnosti, ki jo prinaša

ljubezen: popolna odvisnost od ljubezenskega partnerja.

Nobenemu moškemu ne bo prišlo na misel, da bi zaradi ženske krivoval svoje veselje, interese ali delo. Laskali mu bodo sprva čustveni izbruhi ženske, dokler so ne bodo izpremenili v moreče izpraševanje. Pravijo tudi, da moški ne prenese ženske, ki bi mu bila preveč vdana. Mnogo bolj cenj prav tovarištvu, ki pravilno ocenjuje vrednost dela. Žena naj svojo čustveno energijo ne troši za vdano dokazovanje ljubezni možu, ampak naj bo sposobna, da se prilagodi človeškemu sožitju, kar je vendar smoter zakona. - L. T.

Butalski zajec

Tale historija ni kdo ve kako imenitna, povem jo le, ker se mi je sanjala. Včasih se mi kake historije sanjajo, pa ni nobena dosti prida.

O butalskem zajcu se mi je sanjalo tole.

Privadel se je bil v deteljo in je Butalce nič koliko bolelo srce, ko so videli požrešno žival, kako se jim suče po deteljišču.

Majali so glave in moževali, kaj

naj store, da preženo zajca iz detelje in ga preženo brez škode za deteljo, pa tudi brez škode za zajca, ki takisto ne bo brez koristi v pečenem stanju.

Majali so glave in moževali teden dni in še teden dni in so sklenili tako: najprej naj se zajcu detelja prepove z lepo besedo - morebiti bo pomagalo. In da ne bo zamere, naj se da živali primeren rok, do tega roka se mora izseliti. Če se ne bo, bodo vnovič stopili vkup in preudarili in sklenili, kaj bo potem.

Tako so dejali in so ukazali policaju in ko je prišla nedelja, se je pokril policaj s kapo in je stopil na občinsko pot ob deteljišču. Z mogočnim glasom je dal zajcu na znanje, da so butalski možje sklenili tako, da se mu najstrožje nepreklicno prepove deteljišče; izseliti se mora iz detelje v hosto, to pa najkasneje v štirinajstih dneh in tako gotovo, ker bi drugače lahko prišlo drugače, in se ne ve, kako bi prišlo. Verno so Butalci posluzali oblic. Potem so šteli dneve in so čakali, kaj bo: ali se bo zajec pokoril oblico ali se bo drznil, da se mu ne bo - to bi bil punt!

Tekli so dnevi, preteklo jih je štirinajst, tedaj je detelja zrasla tako visoko, da iznad nje ni bilo videti zajca tudi kadar se je od sladke detelje pijan postavil na glavo.

Pa ko Butalci zajca niso videli, so dejali: "Hvala bogu, ni ga več! in so bili veseli.

In takih ljudi je povsod dosti: česar ne vidijo ali ne marajo videti, pa pravijo, da ni.

POISCITE NAPAKE - Druga slika se razlikuje od prve po 3 napakah

PREHODNOST

Neprestano me preganja problem prehodnosti. Ko zaspi, sanjam, da me ni. Izginjam na vse mogoče načine. Nekoč sem se spremenil v mejo in zakrivil več prometnih nesreč. Vozniki in mimo idoči so me preklinjali.

Drugič me je odnesel veter prehodnosti z nekega griča brez dreves. Ustavil sem se pri čudnih ljudeh, ki so se grelj ob ognju brez žerjavice.

— Od kod prihajaš? — me je vprašal najosornjeji med njimi.

— Pribijam iz stvarnosti, — sem odgovoril mimogrede.

— Iz kakšne stvarnosti? Kakšno je to izmikanje, — so protestirali okoli ognja in še bolj pačili levo stran obraza.

— Ni izmikanje. Vi le ob ognju mlatite prazno slamo, — sem se odrezal, ko sem se spomnil, da več ne

Domača humoreska

obstajam in da mi ne morejo priti do živega.

— Veste vsaj, kam ste namenjeni, — je sinaril najosornjeji.

— Grem v ničevost. Ali kam bi lahko šel še drugam?

— Je to daleč? — so vprašali ljudje ob ognju.

— Neizmerno daleč, — sem dejal prepričevalno.

— In sicer tja peš?

— Slišite, ne imejte me za norca, ker sicer lahko koga zmanjka, — sem pristavil srdito.

Ko sem jim zapretil, so izginili ljudje okoli čudnega plamena in ognja. Tako mi je propadla prilika, da vsaj v sanjah postanem junak.

Tretjič sem izginil na cesti, ki ni nikamor vodila. Zato ne morem pojasniti, kje me je zmanjkalo in kako sem se vrnil.

Četrthič sem v trenutku, ko sem nameraval izginiti, naletel na dva človeka, ki sta mi dejala:

— Zakaj vsak trenutek izgineš?

— Ne morem si pomagati, če me preganja prehodnost. Vidite, tudi sedaj me polovica manjka.

— To je stvarno zelo neprijetno, če te preganjajo nestvarne stvari. Lahko bi ti pomagala, da izgineš za vselej, če ti to ugaja.

— Ne razumeta. Ni mi všeč prehodnost. Samo razmišljam o tem problemu — sem odgovoril v strahu in malo je manjkalo, da v strahu nisem popolnoma izginil.

— Če boš še naprej sanjal, da izginjaš, potem boš nekega dne resni-

no moral izginiti, ker je to edini način, da se otreseš sanj.

Prenehal sem sanjati, da izginjam. Sedaj se vedno v sanjah bojim, da ne bi sanjal o tem, kar ne smem sanjati. Ne vem, kako se bo to končalo.

Nekoč bom nemara stvarno moral izginiti. Najbolj mi bo žal, ker ne bom mogel povedati, kako se bo to zgodilo, čeprav mi je zelo všeč, da

pripovedujem o svojih dogodivščinah. Povedal bi še marsikaj, toda bojim se, da bom potem zopet sanjal. Tako mi dovolite, da izginem. — A. M.

Bolniški dan

ZASLIŠEVANJE

SANJE Z BOLEČINAMI

PRVI OBKLADEK

ZACETEK TRPLJENJA

Križanka

1	2	3	4	5	6	7
8						
9					10	
	11			12		
13		14				15
16	17		18			19
20		21				
22						

Vodoravno: 1. ocena, presoja, 8. spremeljalec planeta, 9. vrsta cigarete, 10. kazalni zalmeč, 11. grški bajeslovni letalec, 14. klic, poziv, 16. latinski veznik, 18. posedujem, 20. aretirati, 22. popacan, zamazan.

Navpično: 1. grška črka, 2. učnik, mojster, 3. grški otok, 4. udomačena tujka v medicini (služba, nega, pomoč), 5. lovica, 6. največji sesalec, 7. koralni otok, 12. plašica, sinička, 13. zalo, krasno, 15. prečni drog v kozolcu, 17. medmet, 19. samoglasnik med sosednjima soglasnikoma, 21. okrajšava za neki element.

Edino dobro zatočišče

Končaj s popravilom. Slednjic sem odkrila napako, pozabila sem obrniti kijuč

Fania, preden se udarita odložita darila

PREDSEDNIKOVA ZENA

Jacqueline Kennedy, žena ameriškega predsednika, ugaja po podatkih Gallupovega instituta za izpraševanje javnega mnenja 72 odstotkom ameriških žena in 59 odstotkom ameriškega moškega spola. — Najzanimivejše izjave o predsednikovi ženi so bile: »Jacqueline pomaga ljudem, da za nekaj časa pozabijo na Hruščeva... Njene obleke so prekratke za ženo predsednika ZDA... Nimam nič proti, če bi se z njo sestal.«

NEPREDVIDENI BOKSARSKI DVOBOJ

